

УДК 821.111+130.2

ПРОСТІР ВЛАСНОГО ІМЕНІ: МОВОЗНАВЧИЙ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ КОНТЕКСТ

Олена Павлівна Горенко

<http://orcid.org/0000-0002-3406-7559>

gorenkoelena57@gmail.com

доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Анотація. У статті висвітлюється пізнавальний потенціал літературного антропоніму, який актуалізується у добу інформаційного суспільства/суспільства знань. Акцентується необхідність методологічного зближення й активної взаємодії мовознавства та літературознавства для поглибленого наукового осмислення цього феномену. Саме тому особлива увага приділяється генезі мовознавчих (Потебня, Лосєв, Соссюр, Вітгенштайн) та літературознавчих (Флоренський, Бахтін, Кристева) підходів до проблеми власного імені. Мовознавчий напрямок розглядається в контексті взаємозв'язку з філософською лінгвістикою. Такий методологічний синтез уможливорює різнобічний підхід до проблематики простору власного імені. Зокрема аналізуються основні положення праці О. Потебні «Слово і міф» й відзначається плідність їх використання для вивчення літературного імені. Висвітлюються певні положення доробку мовознавця В. Д. Вітні, котрі були використані й розвинуті Ф. де Соссюром. Вони увійшли до посмертного видання „Курсу загальної лінгвістики”, де вчений окреслив новий семантичний вимір мовознавства. Простір власного імені досліджується також у системі координат літературознавчого аналізу художнього тексту. Увага приділяється інтертекстуальному потенціалу літературного антропоніма, оскільки не лише окремі мотиви та сюжети включаються у процес інтертекстуальності, а й окремі імена, особливо коли вони мають ознаки прецедентності.

Вивчення епістемологічного досвіду тлумачення імені слугує теоретико-методологічним підґрунтям для концептуалізації проблеми значення як власного імені взагалі, так і літературного антропоніма зокрема. Це відкриває нові горизонти для поглибленого дослідження поетики простору.

Ключові слова: власне ім'я; літературна антропонімія; внутрішня форма (О. Потебня); інтертекстуальність (Ю. Кристева); інтерпретація; онтологічний; епістемологічний.

Для людини не існує простору без імені, оскільки це – порожнеча, яка лякає своєю байдужістю. Поетика імені – це згорнутий простір і прихований час. Людина не лише приречена жити у двох світах, Божому граді і граді земному, про які писав Августин Аврелій. Парадокс полягає у тому, що людина живе й у просторі тексту. «Спочатку було Слово!», яке невпинно нарощувало свій потенціал, поки не виявилось здатним творити цілі нові світи. Одним із них став «світ імен». Цей унікальний феномен, так само як зоряне небо у нескінченних мандрах людини, почав слугувати надійною мапою для адекватної орієнтації у багатоманітному й не менш безмежному просторі людської комунікації. Більше того, саме він, цей спільний *світ імен*, надав змогу надійно зв'язати різні простори у нерозривне ціле, допоміг витворити притаманну кожній спільноті «*географію ідентичностей*».

Художня література виявилася одним із потужних інструментів, котрий допоміг універсалізувати «світопростор імен» і, завдяки цьому, відшукати нові шляхи для людського порозуміння. У той час, коли медійні ресурси дозволяють швидко споживати літературний продукт як інформаційний ерзац роману, повісті або оповідання, одним із найдієвіших засобів збереження формату оригінального тексту, тим єдиним кодом, що запобігає розпорошенню художнього світу твору, залишається літературний антропонім. Саме цей факт актуалізує постановку задекларованої проблеми, спонукає до більш глибокого вивчення поставленої проблеми. Прогресуюче взаємопроникнення мов і літератур обумовлює потребу подальшого методологічного зближення й активної взаємодії мовознавства та літературознавства. Саме тому у даній статті робиться спроба розглянути найбільш важливі мовознавчі (Потебня, Лосєв, Соссюр, Вітгенштайн), та літературознавчі

(Флоренський, Бахтін, Кристева) підходи до проблеми власного імені з метою визначення особливостей його функціонування у постмодерному дискурсі. І це стосується не лише теоретичних пошуків і літературних експериментів визнаних представників постмодерного стилю мислення, а й визначення застосовності напрацьованих мовознавчих і літературознавчих теорій власного імені для нового прочитання і поглибленого тлумачення класичних творів світової літератури.

Мовознавче підгрунття досліджень власного імені не є цілком однорідним, оскільки існує зв'язок між мовознавчими та філософськими аспектами проблеми номінації. Філософська лінгвістика активно розробляє поняття і категорії мовознавства, у той час, коли суто мовознавчі розробки доповнюють і провокують студії у сфері філософії мови. Втім такий розподіл видається продуктивним, тому що дозволяє більш детально проаналізувати поставлену проблему.

Значний внесок у розвиток теорії імені зробив видатний український вчений Олександр Опанасович Потебня (1835-1891), якого вважають одним із засновників психологічної школи у мовознавстві. У праці «Слово і міф» вчений розглядає походження, властивості та функціонування слова у різних мовленнєвих контекстах і ситуаціях. Потебня відмовляється від теорії божественного походження слова, він критикує теорії несвідомого походження мови і підкреслює правильність визначення мови Гумбольдтом, ще раз акцентуючи його думку, що «мова – це робота духа» [11, с. 39]. Науковець визначив мовлення як постійне зусилля духа зробити членороздільний звук відображенням думки, пов'язаною з цим звуком. Ми можемо таким чином вивести, що ім'я людини також виникло як членороздільний звук, а може ще й як вказівний жест, який пов'язував певну людину з цим звуком. Потебня вважав, що звук усвідомлювався не відразу, а тільки по мірі того, як він живився з певним значенням слова, в якому вчений розрізняв три моменти: *зовнішню форму* (звук, а ми можемо говорити у цьому випадку і про графічний образ – тобто про форму написання); *зміст*, який об'єктивується через звук (чи графічну форму); *внутрішню форму* – найближче етимологічне значення. Внутрішня форма є центром образу, одним із його ознак, що домінує над усіма іншими ознаками. Ознака, яка виражена словом (іменем) відтворюється при кожному новому сприйнятті. «Внутрішня форма, окрім фактичної єдності обра-

зу, дає ще знання про цю єдність, вона не є образом предмета (людини), а є образом образу, тобто уявленням» [11, с. 131]. На ще більшу увагу заслуговують висновки О. Потебні про те, що «слово», ім'я є самі по собі «художнім твором, мистецтвом, міфом». Праця вченого «Слово і міф», за оцінкою Олексія Лосева, стала новим етапом в усвідомленні цієї проблеми, оскільки «психологізм доби не завадив йому побачити в мові орган самої свідомості і невіддільності імен від буття» [6, с. 180].

Серед науковців, які у тлумаченні питання зв'язку між позначенням та позначеним наслідували платонівського Гермогена, важливе місце належало мовознавцю Дуайту Вітні (1827-1894), котрий висунув тезу про мову як суспільний інститут. У засадничих працях 60-70 рр. XIX ст. Вітні визначав мову як систему довільних й умовних знаків [17]. Це вчення було використано й розвинуто Фердинандом де Соссюром (1851-1913) й увійшло до посмертного видання „Курсу загальної лінгвістики“, в якому вчений на основі структурального методу окреслив новий семантичний вимір у системі мовознавства. Саме тому його називають «творцем системної лінгвістики, яку пізніше назвали структуральною» [15, с. 236]. Найбільший інтерес для нашого дослідження становить здійснений Соссюром аналіз природи лінгвістичного знаку, значення якого виникає з його місця в системі, а не з властивостей предмета, який він позначає. Знак поєднує «не річ і не назву, але поняття та акустичний образ» [12, с. 87]. Соссюр цілком погоджувався з Д. Вітні у питанні щодо природи знаку, вважаючи, що «американський лінгвіст правий: мова – це угода; природа знаку, стосовно якого досягається домовленість, залишається байдужою». На думку Р. Якобсона, довільність висувається Соссюром у якості «одного із двох основних принципів, що визначають природу мовленнєвого знаку» [16, с. 114].

Втім більшою мірою нас цікавить наукова спадщина Соссюра, в якій збереглися близько 200 нотаток з «кабалістичними» дослідженнями санскритських текстів. Автор шукав у них розсіяні частки власного імені того, хто посилає прихований комунікат. Наслідки пошуків – «мовлення під мовленням» – відкрив у 1964 році Жан Старобінський. Ю. Кристева углядела в цьому факті «другу соссюрівську революцію», анаграми Соссюра вона замінила параграмами, що є «прихованими посланнями суб'єкта неусвідомлюваного, яке треба відкрити в ритмах, що витворюються іграми signifiants». Поєднання лінгвістики з психоана-

лізом дало в результаті *семаналіз*, який займався пошуками такого *signifiant*, яке постійно супроводжує суб'єкта. Тобто, якщо Соссюр шукав одне слово, певну анаграму, то Ю. Кристева, так само як і деякі інші постструктуралісти, вважала, що «існує підземний ланцюг тем, які підсовують себе поверхневому текстові. Семіотика слугує для неусвідомлених ігор *signifiants*, у той час як символіка простежує свідомий обмін кодів» [10, с. 369]. Таким чином, Соссюр частково спростував категоричність власних поглядів на принцип довільності.

Багато цікавих думок щодо «слова-мовлення» окреслив Олексій Лосєв у праці «Філософія імені» (1927р.). Ця книга мала велике значення для розвитку деяких ідей лексичної семантики, оскільки центральна теза ім'яславія виявилась близькою до головної ідеї лексичної семантики, згідно з якою значення імені розглядається як основна форма мовленнєвого значення, що визначає всі інші засоби мовленнєвої передачі смислу – міфологічні, синтаксичні, контекстуальні, комунікативні, прагматичні тощо. По суті, дослідник розглядає простір слова на кшталт розгалуженої структури, так само як вчені-фізики розглядають простір-структуру атому. Але разом із тим для вченого «слово і, зокрема, ім'я, є необхідним результатом думки, і тільки в ньому думка досягає своєї найвищої напруги і значення» [7, с. 24]. Лосєв уважав, що у слові, й особливо в імені, втілюється «все культурне багатство, накопичене протягом століть. В імені – зосередження всіх фізіологічних, психічних, феноменологічних, логічних, діалектичних, онтологічних сфер» [7, с. 25]. Тобто це не лише простір, а й поєднання мікрокосму з макрокосмом. Для Лосєва ім'я – це явище ідеальної сутності речі, оскільки воно є містком між „суб'єктом” і „об'єктом”, містить в собі інтимне ставлення до предмета і відбиває суттєве знання його сокровених глибин, воно є «ареною зустрічі того, що сприймається, і того, хто сприймає» [7, с. 38]. Ще одним важливим аспектом лосєвської теорії імені є те, що він розглядав ім'я в контексті інтерпретації, герменевтики. Лосєв взагалі вважає «будь-який мовленнєвий знак актом інтерпретації як відповідних моментів мислення, так і відповідних моментів дійсності» [8, с. 96].

Своєрідну революцію у філософському тлумаченні мови здійснив Людвіг Вітгенштайн (1889-1951), чий здобуток можна охарактеризувати інтегральною базисною тезою – «світ то є мова». Філософ аналізував логіку мислення за допомогою

логіки мови. Він розробляв концепцію значення, яка ґрунтувалась на понятті іменування (референції), та вважав, що «іменування здається дивним поєднанням слова з предметом». У більш пізніх роботах Вітгенштайна відбувається переорієнтація від прагнення пояснити та проаналізувати онтологічно задану, базову апріорну структуру мови на дослідження різних варіантів її актуалізації у процесі мовлення: значення не є вихідним, воно виникає у ситуації контекстних слововживань (номіналістичне джерело концепції Вітгенштайна), організованих за певними правилами. У роботі «Філософські дослідження» Вітгенштайн аналізує можливості повсякденної мови та робить висновок, що люди, використовуючи мову, грають у мовні ігри, які відбивають різні форми життя. Філософ замислюється над питаннями – «Чим, власне, є те, що постає в нас перед очима, коли ми розуміємо якесь слово? Хіба воно не схоже на картину? Хіба воно не може бути картиною?» [3, с. 144]. Якщо правила побудови мовленнєвих конструкцій, які є результатом конвенції «лінгвістичної спільноти», описуються Вітгенштайном як «поверхнева граматики», то закони організації мовних ігор – як «форми життя», які співвідносяться з «глибинною граматиною», пов'язаною з фундаментальними структурами буття.

Цікавим, на наш погляд, є статус власного імені не лише у мові, а й у реаліях художнього тексту. У такому форматі важливим видається акцент на літературному антропонімі як компоненті номінативної стратегії автора. Саме тому на особливу увагу заслуговують праці однодумця Лосєва з проблем ім'яславія взагалі, й проблем власного імені зокрема, Павла Флоренського. Так само як і Лосєв він засвоїв постулат О. О. Потебні про те, що слово-ім'я є «художнім твором, мистецтвом, міфом». Учений вважав, що не може викликати заперечення думка стосовно того, що справжній письменник перш ніж заглибитися у сюжетний лабіринт свого твору, ретельно обмірковує психологічні портрети своїх героїв, прораховує мотивацію їхньої поведінки, передбачуваність або непередбачуваність їхніх вчинків та реакцій, визначає емоційну насиченість їхнього внутрішнього простору та корегує його з простором літературного твору. А потім кодує цю величезну різномірну інформацію іменем – вигаданим та вистражданим, втім яке найкращим чином відповідає цьому масиву якостей та станів. Письменник виступає не стільки у «якості батька, що дарує ім'я своїй дитині, а радше як промовець долі,

який наперед все знає і хоче відбити цей рух психологічного зростання та формування одним лише словом – іменем» [13, с. 3-21].

Для видатного теоретика літератури Михайла Бахтіна (1895-1975) не існує однозначної оцінки характеру зв'язку між іменем та його носієм. У розділі «Просторові форми героя» він торкається категорії внутрішнього тіла й відзначає, що ця категорія формується поступово, з раннього дитинства, коли дитина відчуває акти освідчення у коханні з боку близьких людей, матері. «Із їхніх вуст, в емоційно-вольовому тоні їхньої любові дитина чує й починає визнавати своє ім'я, назви всіх моментів, що відносяться до його тіла» [1, с. 46]. Таким чином, Бахтін відзначає матеріальний аспект імені, його співвіднесеність із категорією внутрішнього тіла та закріплення співвіднесеності зі свідомістю дитини у стані формування. Але у праці «Із нотаток 1970-1971 рр.» він вже пише наступне: «Гоголь. Світ без імені, в ньому тільки прізвиська різного роду. Найменування речей – також прізвиська. Не від речі до слова, а від слова до речі, слово породжує річ. Він однаковою мірою виправдовує і знищення, і народження» [1, с. 358]. Хоча Бахтін багато в чому не погоджувався з представниками формального методу (Р. Якобсон, Л. Якубинський, В. Шкловський), втім так само як і вони наголошували на самоцінності слова, яка проявляється як у вертикальному (рівневому), так і горизонтальному (фазовому) вимірах тексту. Бахтін наголошував на тому, що кожне слово має свого автора. Окрім того, надзвичайно важливу роль відіграє у ньому адресат, який стає співавтором і співрозмовником, репрезентує «іншого» в суспільному процесі поставання слова. У праці «Слово у романі» вчений відзначає, що «поетична двозначність віддає перевагу одному голосу і одній акцентній системі, тому можна тлумачити взаємозв'язок смислів у символі з позицій логіки». Як далі наголошує автор, «між словом і предметом розігрується вся подія, вся гра поетичного символу» [2, с. 141].

Активно впроваджувала теорії Соссюра та Бахтіна у практику літературознавчих досліджень Юлія Кристева. Вона наполегливо акцентувала необхідність розглядати відносини „висловлювання – інше висловлювання”. Це сприяло в літературній критиці розширенню можливостей аналізу «міжвисловлюваного простору». Досліджуючи бахтінський діалогізм, вона зокрема відзначила, що «він виявляє на письмі не лише суб'єктивне, а й комунікативне, а краще сказати – інтертексту-

альні засади» [5, с. 432]. На її думку, «проблема інтертекстуальності» виникла в сучасній літературі у той самий момент, коли «поліфонічний роман втратив риси «читабельності» (Джойс) і набув іманентності самої мови (Пруст, Кафка)» [5, с. 435]. Інтертекстуальність і є той простір, який творять літературні висловлювання (тексти, твори, а ми можемо додати сюди й літературні антропоніми), вступаючи між собою у найрізноманітніші види складних, але, що важливіше, внутрішніх зв'язків. Кристева під інтертекстуальністю в першу чергу розуміє той «вплив культури на літературні тексти», що сприяє генеруванню різноманітного простору значень. Втім ми не повинні відкидати і *свідому* стратегію автора, який через поняття інтертекстуальності, прецедентності намагається сказати щось нове, змоделювати свій власний простір значень. Кристева відзначала, що персонаж, який «зароджується у лоні анонімності, нуля, де перебуває й автор, на більш пізній стадії перетворюється на власне ім'я» [5, с. 439]. Хоча дослідниця спеціально не наголошувала на можливості моделювання такого простору з урахуванням інтертекстуального потенціалу літературного антропоніма, втім висновок щодо наявності такої можливості видається цілком логічним, оскільки не лише окремі мотиви та сюжети включаються у процес інтертекстуальності, а й окремі імена, особливо коли вони мають ознаки прецедентності.

Висновки. Таким чином, можна констатувати, що сучасні мовознавство та літературознавство суттєво збагатилися наступними ідеями: розуміння мови як роботи духу (Гумбольдт, Потебня); вживлення мови в культурний контекст (Лосєв); довільність мовного знаку як єдності позначеного й позначення (Соссюр); плюральність значень природної мови в концепції мовної гри (Вітгенштайн); співвіднесеність імені з категорією внутрішнього тіла (Бахтін); включення імені у процес інтертекстуальності (Кристева). Взаємозв'язок проблем мови й літератури в контексті такої філософської парадигми сприяє принципово новому баченню мовленнєвої реальності. «Тлумачення мови як прояву активності людської сутнісної екзистенції, ідея наповнення мовленнєвих структур буттям та інтелектуально-вольовим людським зусиллям інспірує сучасну парадигму філософії мови, що кристалізується в контексті культури постмодерна» [4, с. 66].

На нашу думку, за умов такого бурхливого урізноманітнення типів і стилів філософського мислення проблема імені виконує важливу інтегруючу

функцію своєрідного «атому» цілісності людського світогляду як в онтологічній, так і у гносеологічній площині. Саме це і відкриває нові горизонти для поглибленого дослідження поетики простору, як це, приміром, зробили Гастон Башляр («Поетика

простору») та Жерар Женетт («Фігури»). Використання семиотичного й, зокрема, антропонімічного інструментарію може посилити загально-методологічний ефект використання їх підходів завдяки розширенню комунікативного змісту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества: сб. избр. тр. – Москва: Искусство, 1979. – 423 с.
2. Бахтин М. М. Слово в романе / М. М. Бахтин. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. – Москва: Худож. лит., 1975. – С. 72-233.
3. Вітгенштайн Л. Філософські дослідження Tractatus logico-philosophicus. – Київ: Основи, 1995. – 311 с.
4. Горенко О.П. Антропонімічний вимір американського романтизму: Монографія / Інститут філології КНУ ім. Т. Шевченка. – Київ: ТОВ «Пан Тот», 2008. – 312 с.
5. Кристева Ю. Бахтин, слово, діалог і роман // Діалог. Карнавал. Хронотоп. URL: https://zar-literature.ucoz.ru/magistratura/kristeva_ju-bakhtin-slovo-dialog_i_roman.pdf.
6. Лосев А. Ф. Вещь и имя / Избранные работы, переводы, беседы, исследования, архивные материалы. – Санкт-Петербург: Алетейя, 1997. – С. 168-245.
7. Лосев А. Ф. Философия имени / Из ранних произведений – Москва: Правда, 1990. – С. 11-192.
8. Лосев А.Ф. Специфика языкового знака в связи с пониманием языка как непосредственной действительности мысли // Лосев А. Ф. Знак. Символ. Миф: труды по языкознанию. – Москва: Изд. Моск. ун-та, 1982. – С. 92-113.
9. Мітосек З. Структуралістські орієнтації в літературознавчих дослідженнях / Література. Теорія.

- Методологія: зб. наук. ст – Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – С. 198-215.
10. Мругальський М. Деконструкція – постструктуралізм – деконструктивізм / Література. Теорія. Методологія: зб. наук. ст. – Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – С. 333-377.
 11. Потебня А. А. Слово и миф – Москва: Правда, 1989. – 282 с.
 12. Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики – Київ: Основи, 1998. – 324 с.
 13. Флоренський П. Имена. – Москва: ООО “Издательство АСТ”; Харьков: Фолио, 2001. – 336 с.
 14. Чаплєвич Е. Діалогічне мислення Михайла Бахтіна / Література. Теорія. Методологія: зб. наук. ст.– Київ: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. – С. 176-197
 15. Шари-Мативецька Є. Мовлення і література. До проблеми теорії мовлення Джона Л. Остіна / Література. Теорія. Методологія: зб. наук. ст. – Київ: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. – С. 235-271.
 16. Якобсон Р. В поисках сущности языка / Семиотика: антология. – Москва: Академ. Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2001. – С. 111-126.
 17. Whitney W. D. The Life and Growth of Language: An outline of Linguistic science. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=rglZAAAAMAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_book_other_versions_r&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

REFERENCES

1. Bakhtin M. M. Estetika slovesnogo tvorcestva: sb. izbr. tr. – M. : Iskusstvo, 1979. – 423 s. (in Russian)
2. Bakhtin M. M. Slovo v romane /M. M.Bakhtin. Voprosy literatury i estetiki. Issledovaniya raznykh let. – M. : Khudozh. lit., 1975. – S. 72-233. (in Russian)
3. Wittgenstein L. Filosofski doslidzhennia Tractatus logico-philosophicus. – K. : Osnovy, 1995. – 311 s. (in Russian)
4. Gorenko O. Antroponimichniy vymir amerykansko romanyizmu: Monohrafiia / Instytut filolohii KNU im. T. Shevchenka. – TOV «Pan Tot», 2008 - 312s. (in Ukrainian)
5. Kristeva Yu. Bakhtin, slovo, dialog i roman // Dialog. Karnaval. Khronotop. URL: [https://zar-](https://zar-literature.ucoz.ru/magistratura/kristeva_ju-bakhtin-slovo-dialog_i_roman.pdf)

- literature.ucoz.ru/magistratura/kristeva_ju-bakhtin-slovo-dialog_i_roman.pdf. (in Russian)
6. Losev A. F. Veshch i imya / Izbrannye raboty, perevody, besedy, issledovaniya, arkhivnye materialy – S.-Pb. : Aleteiya, 1997. – S. 168-245. (in Russian)
 7. Losev A. F. Filosofiya imeni / Iz rannikh proizvedenii – M. : Pravda, 1990. – S. 11-192. (in Russian)
 8. Losev A. F. Spetsifika yazykovogo znaka v svyazi s ponimaniem yazyka kak neposredstvennoi deistvitelnosti mysli // Losev A. F. Znak. Simvol. Mif : trudy po yazykoznaniyu. – M. : Izd. Mosk. un-ta, 1982. – S. 92-113. (in Russian)
 9. Mitosek Z. Strukturalistski orientatsii v literaturoznavchykh doslidzhenniakh / Literatura. Teoriia.

- Metodolohiia: zb. nauk. st – K. : Vyd. dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 2006. – S. 198-215
10. Mruhalskyi M. Dekonstruktivizm – poststrukturalizm – dekonstruktyvizm / Literatura. Teoriia. Metodolohiia: zb. nauk. st. – K. : Vyd. dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 2006. – S. 333-377. (in Ukrainian)
 11. Potebnya A. A. Slovo i mif – M. : Pravda, 1989. – 282 s. (in Ukrainian)
 12. Saussure F. de. Kurs zahalnoi linhvistyky– K. : Osnovy, 1998. – 324 s. (in Ukrainian)
 13. Florenskii P. Imena– M. : OOO “Izdatelstvo AST” ; Kharkov : Folio, 2001. – 336 s. (in Russian)
 14. Chapleievych E. Dialohichne myslennia Mykhaila Bakhtina / Literatura. Teoriia. Metodolohiia: zb. nauk. st.– K. : Vyd. dim ”Kyievo-Mohylianska akademiia”, 2006. – S. 176-197. (in Ukrainian)
 15. Shary-Matyvetska Ye. Movlennia i literatura. Do problemy teorii movlennia Dzhona L.Ostina / Literatura. Teoriia. Metodolohiia: zb. nauk. st– K. : Vyd. dim ”Kyievo-Mohylianska akademiia”, 2006. – S. 235-271 (in Ukrainian)
 16. Jakobson R. V poiskakh sushchnosti yazyka / Semiotika: antologiya– M. : Akadem. Proekt ; Ekaterinburg: Delovaya kniga, 2001. – S. 111-126. (in Russian)
 17. Whitney W. D. The Life and Growth of Language: An outline of Linguistic science. Available at: https://books.google.com.ua/books?id=rglZAAAAMAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_book_other_versions_r&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (accessed 17 December 2020)

THE SPACE OF A PROPER NAME IN LINGUISTICS AND LITERARY STUDIES

Olena Gorenko

<http://orcid.org/0000-0002-3406-7559>

gorenkoelena57@gmail.com

Doctor of Sciences (Philology), Associated Professor, Department of Philology,
Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute

Abstract. *The article broaches cognitive potential of a Literary Proper name, which is actualized in the epoch of informational society/society of knowledge. The necessity of methodologic interaction of Linguistics and Literary studies is accentuated here for the study of such a phenomenon. That is why special attention is paid to the problem of a Proper name's genesis within the frames of Linguistics (Saussure, Wittgenstein, Potebnya, Losev) and Literary Criticism (Bakhtin, Florenskiy, Kristeva). The Linguistic direction is investigated in its close relation to Philosophy of Linguistics, which actively works out the notions and categories of Linguistics, while purely Linguistic studies provoke research in the sphere of Philosophy of Language. Such a differentiation allows to analyse the defined problem with more details. The article also outlines the basic aspects of O. Potebnya's work "The word and myth" and emphasises the fruitfulness of their application for the study of literary anthroponomy. Special attention is paid to theoretic contribution of W. D. Whitney, who put forward the thesis "language as social institute". Some of his concepts were later developed by F. de Saussure who introduced them into his "Course of general Linguistics". The space of a Proper name is investigated not only in the sphere of language but also in the realities of a literary text. The article also focuses on intertextual potential of literary anthroponomy, as not only certain motives are included into the process of intertextuality but proper names as well, especially if they are precedent ones.*

Theoretical and methodological techniques help to outline the diversity of epistemological experience in studying proper names as well as to lay the foundations for interpreting literary anthroponomy and its functions in the text. It opens new horizons for a thorough analysis of poetics of space.

Key words: nomination; proper name; literary anthroponomy; intertextuality (J. Kristeva); internal form (O. Potebnya); interpretation; ontological; epistemological.